

Białystok, 28.10.2025r.

Prof. dr hab. n. med. Wojciech Sobaniec
Emerytowany Kierownik
Kliniki Neurologii i Rehabilitacji Dziecięcej
Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku

Ocena dorobku naukowego w postępowaniu habilitacyjnym

Dra n. med. Michała Oweckiego

Stosownie do pisma Prodziekana Wydziału Nauk o Zdrowiu Collegium Medicum im. L. Rydygiera w Bydgoszczy UMK w Toruniu z dnia 27.05 2025 roku o powołanie mnie jako recenzenta w komisji habilitacyjnej o nadanie stopnia doktora habilitowanego Panu dr Michałowi Oweckiemu w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu w dyscyplinie nauki o zdrowiu, przedkładam moją opinię dotyczącą jego osiągnięć naukowych, aktywności naukowej i przebiegu pracy zawodowej oraz dydaktycznej, jak również działalności w ruchu społeczno-naukowym.

Swoją ocenę opieram na przedłożonej dokumentacji, na którą składają się autoreferat, rozprawa habilitacyjna w postaci monografii naukowej jak również opis dorobku i osiągnięć naukowych, wykaz opublikowanych prac naukowych, informacje o osiągnięciach dydaktycznych i współpracy naukowej. Także wykaz publikacji, analiza bibliometryczna publikacji Habilitanta i dorobek dydaktyczno-organizacyjny.

Dr n. med. Michał Owecki jest absolwentem Akademii Medycznej w Poznaniu którą ukończył w roku 2000 z wyróżnieniem. Jest specjalistą w dziedzinie neurologii.

W latach 2001-2006 kształcił się w studium doktoranckim Katedry Neurologii Akademii Medycznej w Poznaniu, gdzie obronił pracę doktorską pt. „Polimorfizm aksonu 4 genu NFKB1 w populacji chorych na stwardnienie rozsiane”.

W latach 2001-2016 był zatrudniony w Oddziale Neurologii w Szpitalu Klinicznym w Poznaniu, jako rezydent i asystent. Od 2016 roku do chwili obecnej pracuję jako adiunkt w Katedrze Historii i Filozofii Nauk Medycznych Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu, co uzasadnia i tłumaczy zainteresowania naukowe, które przełożyły się na pracę habilitacyjną i ostateczny dorobek.

Ocena osiągnięcia naukowego – rozprawa habilitacyjna

Osiągnięcie naukowe kandydata przedstawione do stopnia doktora habilitowanego stanowi imponująca monografia zatytułowana „Twórczo i odtwórczo - recenzja wiedzy o padaczce na łamach polskich czasopism ogólnolekarskich w latach 1818-1910”, wydawnictwa Naukowego Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu.

Opracowanie zawiera 355 stron, 1661 pozycji piśmiennictwa, 31 rycin, 17 tabel. Recenzentami opracowania było dwoje samodzielnych pracowników naukowych dr hab. Walentyna Karpalska i dr hab. Maria Łukasik.

Jak Habilitant słusznie stwierdził we wstępie monografii, dotychczas brak było polskich prac syntetycznych i analitycznych, krytycznie przedstawiających wiedzę o padaczce, reprezentowanej przez polskich lekarzy w okresie tworzenia się neurologii polskiej, na przełomie XIX i XX wieku.

Neurologia jako dziedzina medycyny wyodrębniła się w XIX wieku z dyscyplin psychiatrii i interny. Ważną jej składową stała się również epileptologia dotycząca „świętej choroby”, na której rozwój miały również wpływ nauki biologiczne, ścisłe i humanistyczne, co złożyło się na lepsze poznanie istoty padaczki.

Brak państwowości polskiej w okresie zaborów, trudna sytuacja szkolnictwa wyższego, ograniczenia językowe spowodowały, że żaden podręcznik z neurologii i epileptologii nie został wydany w tamtym okresie.

Opracowanie wraz ze wstępem stanowi pięć rozdziałów, których treści w sposób logiczny były konsekwencją badań autora nad wiedzą o epileptologii polskiej, z polskich czasopism lekarskich przełomu XIX i XX wieków. Autor monografii dokonał studium polskiej prasy medycznej w oparciu o zawartość licznych czasopism polskojęzycznych. Należały do nich m.in. „Pamiętniki Towarzystwa Lekarskiego”, „Tygodnik Lekarski”, „Pamiętnik Lekarski Warszawski”, „Dziennik Medycyny, Chirurgii i Farmacji”, „Pamiętniki Towarzystwa Lekarskiego Wileńskiego”.

To właśnie w tych periodykach, nasi rodzeni medycy przedstawiali informacje dotyczące epilepsji zarówno oryginalne, pogładowe, kazuistyczne oraz streszczenia doniesień i artykułów zagranicznych.

Autor posłużył się również protokołami i sprawozdaniami ze spotkań naukowych towarzystw lekarskich, tamtego okresu.

W rozdziale pierwszym Habilitant omawia historię koncepcji padaczki od czasów najdawniejszych do okresu objętego badaniem. Obrazuje ewolucję definicji i rozumienia padaczki, a także interpretację jej objawów. Od supranaturalistycznego podłoża przez teorię humoralną, koncepcje jatrofizyczne, po zjawiska odkryć pobudliwości neuronów i początki elektrofizjologii.

Omówienie stanu wiedzy o padaczce w XIX wieku stało się wprowadzeniem do drugiego rozdziału, w którym została przedstawiona koncepcja patogenezы schorzenia. Przeanalizowane zostały poglądy polskich epileptologów konfrontując je z doświadczeniami naukowców w zagranicznych klinikach. Autor wykazał, że polscy lekarze posiadali wiedzę identyczną jak badacze w innych, autorytatywnych ośrodkach. Było to wynikiem dostępu do informacji z przedruków zagranicznych, jak również doświadczeń własnych przedstawianych na spotkaniach towarzystw naukowych. Rezultatem tego było między innymi odrzucenie funkcjonującej wcześniej teorii istnienia ośrodka drgawkowego przy wskazaniu propagacji napadu z kory mózgowej.

W kolejnym, trzecim rozdziale autor omówił rozwój i zawartość wiedzy klinicznej, którą prezentowali polscy epileptolodzy odnośnie zagadnienia klasyfikacji diagnostyki i różnicowania schorzenia. Przedstawił również zależności między padaczką i innymi chorobami neurologicznymi.

Część następna opracowania dotyczyła ważnej problematyki terapii w padaczce. Poza przedstawieniem licznych schematów i propozycji leczenia stosowanych w tym okresie, autor wnikliwie i szczegółowo opisał opinie polskich lekarzy odnośnie odkrycia i zastosowania pierwszego skutecznego leku przeciwpadaczkowego - bromu.

A przecież wprowadzenie kolejnego farmakologicznego preparatu dwufenylohydantoiny nastąpiło znacznie później, w latach 20. ubiegłego wieku. W dalszej kolejności omówione zostały postępy w niefarmakologicznym leczeniu padaczki (zabiegi neurochirurgiczne), a także metody alternatywne (elektroterapia, wodolecznictwo, dieta, hipnoza, przesady). Autor porównał je z danymi prezentowanymi w wiodących, zagranicznych ośrodkach epileptologii.

Opisane zostały również nowotarskie badania neurofizjologiczne prowadzone przez polskich naukowców, m.in. Adolfa Becka (prekursor elektroencefalografii), Romana Barącza (leczenie operacyjne), czy Jana Prusa (leczenie lokalizacyjne).

W podsumowaniu, należy stwierdzić, że autor monografii, jako pierwszy w naszym kraju zebrał i przestudiował wkład lekarzy polskich w rozwój epileptologii na przełomie XIX i XX wieku, a także znaczenie polskojęzycznej prasy medycznej w publikowaniu tych informacji.

Obszerna monografia naukowa składająca się na habilitację stała się okazją i przyczynkiem do wydania ośmiu publikacji i jednego doniesienia zjazdowego (w sumie IF=35,057), poświęconych sylwetkom wybranych autorytetów polskiej neurologii zajmujących się badaniami nad historią epileptologii, neurofizjologii i biologii mózgu. Omawiany cykl publikacji przedstawił najważniejsze osiągnięcia twórców neurologii światowej, w tym także Polaków (Robert Remak, Kazimierz Orzechowski, Maksymilian Rose i inni).

Ocena działalności naukowej

Zestawienie bibliometryczne dorobku naukowego Habilitanta przygotowane na podstawie bazy danych biblioteki głównej Akademii Medycznej w Poznaniu na dzień 7.03.2025 poza monografią stanowiącą osiągnięcie naukowe potwierdza opublikowanie 21 prac oryginalnych w tym: 15 publikacji z punktacją IF, 7 bez IF, 16 prac poglądowych, trzy podręczniki akademickie (monografie), 16 rozdziałów w podręcznikach.

Daje to w sumie liczący się dorobek 57 pozycji z łączną punktacją IF = 50,531 , MNiSW = 1319 punktów, index Hirscha 5. Liczba cytowań (bez autocytowań) Web of Science All Databases = 93/92.

Pierwszym lub korespondencyjnym autorem jest w 13 publikacjach, w 12 rozdziałach monografii oraz jedynym autorem w 2 monografiach, w tym głównej, będącej rozprawą habilitacyjną.

Jednocześnie Habilitant aktywnie uczestniczył w konferencjach naukowych, o czym świadczą udokumentowane streszczenia: 8 zjazdów zagranicznych, 25 krajowych, z których w 4. był pierwszym autorem.

Najbardziej liczące się prace zostało przedstawione w anglojęzycznych periodykach- sześciokrotnie w Journal of Neurol. IF = 4,26-6,6, MNiSW = 100 punktów.

Wiodące kierunki działalności naukowej habilitanta skupiają się wokół następujących cykli tematycznych:

I. Neurologia ginekologiczna,

składa się na nią m.in. monografia (Owecki Michał „Choroby układu nerwowego u kobiet w ciąży”, red. Grzegorz Brebonowicz, Wojciech Kozubski, Gdańsk 2011, Via Medica). Wydawnictwo, którego jest jedynym autorem dotyczy pierwszego, polskiego opracowania rozwijającego tytułową problematykę zagadnienia.

Autor przedstawił aktualną wiedzę odnośnie głównych chorób układu nerwowego z podkreśleniem odrębności klinicznych związanych z ciążą. Omówił praktyczne zasady diagnostyki tych chorób u kobiet ciężarnych ze zwróceniem uwagi na wykorzystanie badań obrazowych. Przedstawione w monografii informacje dotyczą leczenia padaczki, nawiązują do danych z XIX wieku ujętych w monografii głównej. Jednocześnie podają aktualne propozycje odnośnie bezpiecznego stosowania leków przeciw-padaczkowych w ciąży.

Aktywność i autorytet w tym zakresie spowodowały, że dr med. Michał Owecki został zaproszony do współautorstwa innych podręczników położnictwa i ginekologii odnośnie zagadnień neurologicznych. Zaowocowało to 5-krotnie rozdziałami w wydawnictwach „Położnictwo i ginekologia”, „Położnictwo”, gdzie wspólnie z prof. Wojciechem Kozubskim w latach 2011-2020 opracowali i przedstawili tę problematykę.

II. Borelioza układu nerwowego

Działalność naukowa w tym zakresie dotyczyła zagadnień klinicznych. W konsekwencji powstały publikacje omawiające aspekty neuroboreliozy w oparciu o najnowsze dane literaturowe. Dotyczy to wspólnej publikacji z prof. Wojciechem Kozubskim „Obraz kliniczny neuroboreliozy”, Wiad. Lek. 2007, T.60, nr 3-4s/ 167-170, a także trzech rozdziałów w podręcznikach wydanych przez PZWL w latach 2015-2024.

III. Choroby neurodegeneracyjne

Prace naukowa odnośnie chorób zwyrodnieniowych układu nerwowego były prowadzone i rozwijane przez cały okres działalności zawodowej Habilitanta.

W pierwszym okresie autor zajął się jednostkami chorobowymi pozapiramidowymi – Parkinsona i Huntingtona. Na wstępie zaowocowało to trzema publikacjami poglądowymi: Podłoże molekularne a obraz kliniczny płasawicy Huntingtona, Now. Lek. 2001, R. 70, 6, 640-646), Biologia molekularna chorób poliglutaminergicznych (Post. Hig. 2002, T56, 6,779-788), Psychopatologia chorób układu nerwowego w wieku podeszłym. Neurol. neurochir. Pol. 2011, T45,2,161-168). W publikacjach tych był pierwszym autorem.

W latach następnych 2009-2017 autor uczestnicząc w pracach zespołu z Katedry Fizjologii Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu był współautorem dwóch wystąpień zjazdowych i pracy oryginalnej (IF=2,478), analizujących dobowe wahania melatoniny i kortyzolu w chorobie Huntingtona w udarze niedokrwiennym mózgu.

W latach 2009-2017 rozwijał swoją aktywność badawczą w Pracowni Genetyki Katedry i Kliniki Neurologii Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu, czego wynikiem było współautorstwo w rozdziale monografii zagranicznej, dwie prace oryginalne (IF = 1,710 i IF = 2,430) i liczne doniesienia zjazdowe (10 krajowych i 6 zagranicznych). Były one kontynuacją badania nad chorobami pozapiramidowymi ze szczególnym uwzględnieniem mutacji w genach SNCA, Park 2, SPR, HATRA2, istotnych dla diagnostyki i leczenia choroby Parkinsona.

IV. Neurosonologia

Działalność badawcza w tej dziedzinie jako wynik współpracy zespołowej dotyczyła diagnostyki chorób zwyrodnieniowych mózgu prowadzonej w Katedrze i Klinice Neurologii Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu. W ramach tych badań powstały dwie publikacje oryginalne w punktowanych czasopismach medycznych, których Habilitant był współautorem.

Dotyczyły one zastosowania USG przezczaszkowego do oceny hiperechogeniczności istoty szarej w polskiej populacji pacjentów z chorobą Parkinsona (Folia Morph, 2014 vol 73,3,267 - 271, IF = 0,036), a także druga, o charakterze interdyscyplinarnym łącząca problematykę naczyniową i endokrynologiczną w chorobie Hashimoto (Horn. Metabo. Res., 2015, Vol. 47, s. 77-580, IF = 2.029).

V. Neurologia kliniczna

Poza problematyką wcześniej omówioną, aktywność badawcza dotyczyła głównie leczenia chorób układu nerwowego oraz kazuistyki. Było to również związane z podnoszeniem kwalifikacji zawodowych, w tym uzyskania specjalizacji z Neurologii w 2007 roku oraz licencji EMG Polskiego Towarzystwa Neurofizjologii Klinicznej w 2016 roku.

Wynikiem tego było opublikowanie 9 prac kazuistycznych i poglądowych, 3 komunikatów zjazdowych, w których Habilitant zazwyczaj jako pierwszy lub drugi autor, osobiście uczestniczył w diagnostyce, w leczeniu, zbieraniu materiału, tworzeniu oraz przygotowaniu manuskryptów do druku. Spośród nich, dwie prace zostały przedstawione w czasopismach punktowanych (Łukasik Maria, Owecki Michał K., Efficacy of antiplatelet treatment in stroke prevention: past, present, and future. Drug Dev. Res. 2013, Vol. 74, nr 7, s. 428 - 439., IF = 0,734, Wawrocka Anna, Walczak - Sztulpa Joanna, Badura - Stronka Magdalena, Owecki Michał, Kopczyński Przemysław, Mrukwa - Kominek Ewa, Skorczyk - Werner Anna, Gasperowicz Piotr, Płoski Rafał, Krawczyński Maciej R., Co- occurrence of Jalili syndrome and muscular overgrowth . Am. J. Med. Genet. A 2017, Vol. 173, nr 8, s. 2280-2283, IF = 2,264).

VI. Historia nauk o zdrowiu,

Z chwilą zatrudnienia w Uczelni – w Katedrze Historii i w Filozofii Nauk Medycznych w październiku 2016 roku, Habilitant kontynuował i rozwijał wcześniejszą ścieżkę aktywności naukowej, dotyczącą neurologii, neurofizjologii oraz nauk o układzie nerwowym, jednak przede wszystkim koncentrował się na problematyce kierunkowej dla nowego miejsca pracy.

Ze tego względu, gros publikacji po 2016 roku skupia się na kwestiach związanych z szeroko pojętymi naukami o zdrowiu i medycynie, zwłaszcza neurologii i dziedzinach pokrewnych.

Wcześniejszy dorobek naukowy, stał się fundamentem do dalszych, pogłębionych badań. Ukierunkowane były na ocenę procesów regulujących powstanie i rozwój nauk o zdrowiu, zwłaszcza związanych z epileptologią. W ramach tej aktywności powstała przedłożona rozprawa habilitacyjna i niektóre spośród wyszczególnionych wcześniej prac. Dodatkowo 5 rozdziałów w monografiach dotyczących wybranych problemów z dziejów nauk medycznych, 3 artykuły pełnotekstowe oraz 6 referatów zjazdowych, które Habilitant osobiście wygłosił na Zjazdach Polskiego Towarzystwa Historii Nauk Medycznych w latach 2019-2024.

W podsumowaniu można stwierdzić, że Habilitant, jako neurolog również realizował swoje zainteresowania i poczynania badawcze w oparciu o współpracę z innymi ośrodkami medycznymi (Ginekologia i Położnictwo, Genetyka, Fizjologia) co tłumaczy współuczestnictwo w interdyscyplinarnych publikacjach badawczych.

Tak więc działalność kliniczna, naukowa i edytorska ułożyła się w dwa okresy. Pierwszy dotyczył studium doktoranckiego i pracy w Klinice Neurologii, gdzie uzyskał stopień doktora nauk medycznych, zdobył specjalizację z neurologii, certyfikat Polskiego Towarzystwa Neurofizjologii Klinicznej (EMG) i współrealizował badania naukowe, które legły u podstaw uzyskanego dorobku. W drugim wykazał swoje zainteresowanie historią medycyny, co stało się głównym kierunkiem działalności badawczej w miejscu obecnego zatrudnienia w Katedrze i Zakładzie Historii Filozofii Nauk Medycznych, a następnie zaowocowało przedstawioną monografią habilitacyjną.

Ocena działalności dydaktycznej i organizacyjnej:

W ramach działalności dydaktycznej Habilitant, od 2002 roku do chwili obecnej prowadził zajęcia obowiązkowe (również w języku angielskim) z neurologii dla Wydziału Lekarskiego i Wydziału Farmaceutycznego Akademii Medycznej w Poznaniu (2002-2016), a także zajęcia obowiązkowe z historii medycyny, farmacji, audiologii i foniatrii (2016-2025). Realizował także zajęcia fakultatywne na Wydziale Lekarskim z przedmiotów: etyka lekarska w praktyce lekarskiej – analiza przypadków; historia najważniejszych osiągnięć medycyny XX w., komunikacja z pacjentem terminalnie chorym, historia neurologii i badań nad mózgiem (2016-2025).

Ponadto, podjął i rozwijał współpracę z Katedrą Historii Medycyny Uniwersytetu Jagiellońskiego, Wydziałem Teologicznym Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu oraz Kliniką Neurologii Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego.

W ramach kontaktów międzynarodowych habilitant nawiązał współpracę z Uniwersytetem de Navarra w Hiszpanii nad życiorysem i osiągnięciami czeskiego pioniera neurologii Jirego Prochaskiego, który jako jeden z najwybitniejszych twórców neurofizjologii przyczynił się do rozwoju technik elektrofizjologicznych w badaniach układu nerwowego (badania elektromiograficzne, elektroencefalograficzne). Zaowocowało to wspólnymi publikacjami w punktowanych czasopismach, m.in.: Wawrocka, A., Walczak-Sztulpa, J., Badura-Stronka, M., Owecki, M., Kopczynski, P., Mrukwa-Kominek, E., ... & Krawczynski, M. R. 2017. Co-occurrence of Jalili syndrome and muscular overgrowth. *American Journal of Medical Genetics Part A*, 173(8), 2280-2283. IF=2,264, Owecki Michał K. Leon-Sanz Pilar, Juri Prochaska (1749-1820), *J. Neurol.* 2020, Vol. 267, nr 3, s.873-875, IF = 4,849.

W ramach osiągnięć i aktywności organizacyjnych, Habilitant pełnił następujące funkcje:

- członek Rady Wydziału oraz Rady Uczelnianej Samorządu Studenckiego Akademii Medycznej w Poznaniu w okresie studiów
- udział w pracach Zjazdu Polskiego Towarzystwa Historii Nauk Medycznych w Poznaniu (2016 r.)
- członek Kolegium Redakcyjnego recenzowanego krajowego czasopisma naukowego „Acta Medicorum Polonorum” (2017 r. – nadal; przewodniczący jednej z sesji, redaktor monografii pozjazdowej.)
- organizator ogólnopolskiej konferencji naukowej wraz z Wydziałem Teologicznym Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu pt. „Medycyna historia filozofia teologia: problemy pogranicza” (2024r.)
- wiceprzewodniczący Zarządu Polskiego Towarzystwa Historii Nauk Medycznych na kadencję 2024-2027.

Ponadto, jest członkiem Polskiego Towarzystwa Neurologicznego, Polskiego Towarzystwa Neurofizjologii Klinicznej, European Huntington Disease Network, European Association for the History of Medicine and Health.

Za wybitne osiągnięcia naukowe w 2020 roku uzyskał indywidualną nagrodę naukową Rektora Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu.

W podsumowaniu oceny dorobku naukowego habilitanta oraz analizy istoty i zakresu przeprowadzonych badań, stanowiących podstawę rozprawy habilitacyjnej, należy stwierdzić, że przedstawione osiągnięcia naukowe cechują się wysokim poziomem merytorycznym i metodologicznym.

Dorobek Habilitanta nie budzi zastrzeżeń ani w zakresie poprawności koncepcyjnej, ani wartości poznawczej, co pozwala uznać, że kandydat spełnia wymagania określone w obowiązujących przepisach Ustawy – art. 219 – Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce z dnia 20 lipca 2018r r., (z późniejszymi zmianami – Dz. U. z 2021 r. poz. 478 zm.) i stanowi podstawę do wszczęcia dalszych etapów postępowania habilitacyjnego.

Z wyrazami szacunku,

1865730
Prof. zwj. dr hab. med.
WOJCIECH STEFAN SOBANIEC
15-068 Białystok, ul. Cliniana 14
tel. 85 741 30 22